

Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра соціології
ФСП

Сімейна медіація: трансформація конфлікту і відновлення довіри

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, 2 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити / 120 годин, лекції 16 год., практичні заняття 30 год., самостійна робота 74 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектори: <i>кандидат філософських наук, доцент Коломієць Тетяна Володимирівна</i> Семінарські: <i>кандидат філософських наук, доцент Коломієць Тетяна Володимирівна</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою курсу «Сімейна медіація: трансформація конфлікту і відновлення довіри» є формування у студентів системного розуміння природи, причин, динаміки та наслідків сімейних конфліктів, а також набуття теоретичних знань і практичних навичок їх конструктивного врегулювання та трансформації засобами сімейної медіації.

Курс спрямований на опанування сучасних підходів, принципів, моделей і технік сімейної медіації як соціального механізму конструктивного врегулювання конфліктів, відновлення комунікації та довіри між членами сім'ї. Особлива увага приділяється розумінню специфіки сімейного конфлікту, зумовленого зіткненням потреб, інтересів, цінностей, життєвих очікувань, гендерних ролей та моделей взаємодії, а також пошуку ресурсів для його трансформації.

Засвоєння змісту курсу дасть студентам можливість аналізувати та діагностувати сімейні конфлікти, визначати їх структуру, причини, стадії та динаміку, здійснювати картографування конфлікту, ідентифікувати інтереси й потреби його учасників та визначати потенціал медіації для їх конструктивного врегулювання. Студенти опанують принципи нейтральності, неупередженості, добровільності, конфіденційності та рівності сторін, а також сучасні комунікативні технології, необхідні для ефективної роботи з конфліктом. Важливим компонентом курсу є формування практичних навичок активного слухання, ненасильницької комунікації, ведення переговорів, управління емоціями та розвитку емоційного інтелекту, що сприяють переходу від конфронтації до діалогу. Особливе значення надається медіації як процесу не лише досягнення домовленості, а й трансформації характеру взаємодії між сторонами, відновлення довіри та створення умов для подальшої конструктивної взаємодії.

У результаті опанування курсу студенти набудуть здатності застосовувати сучасні соціологічні та медіаційні підходи до аналізу сімейних конфліктів, обирати відповідні стратегії їх врегулювання, використовувати інструменти сімейної медіації та оцінювати її потенціал для запобігання ескалації конфліктів, збереження соціальних зв'язків і формування конструктивної культури взаємодії в сім'ї.

Компетентності, які підсилюються під час вивчення дисципліни:

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);
- Здатність працювати в команді (ЗК03);
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК04);
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК06);
- Навички міжособистісної взаємодії (ЗК07);
- Здатність використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук (ЗК15);
- Здатність вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості (ЗК16)

Фахові компетентності:

- Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (ФК08);
- Здатність здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту (ФК09);
- Здатність організовувати та підтримувати безпечний та комфортний простір для конструктивних переговорів (ФК10);
- Здатність здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту (ФК11);

Програмні результати навчання:

- Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН01);
- Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач (РН06);
- Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога (РН12);

- Відслідковувати актуальну ситуацію в процедурі медіації, прогнозувати її розвиток, скеровувати перемовини відповідно до етапів медіації (PH15).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: 30 04 Лідерство та антикризовий менеджмент

Постреквізити: ПО 11 Науково-дослідна практика

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Трансформація інституту сім'ї та нові детермінанти сімейних конфліктів.

Тема 2. Сімейний конфлікт: поняття, теоретичні підходи та типологія.

Тема 3. Сімейна медіація: сутність, принципи та процедура.

Тема 4. Дитина у сімейному конфлікті та процесі сімейної медіації.

Тема 5. Підготовчий етап сімейної медіації: завдання, особливості та інструменти.

Тема 6. Емоційний інтелект і комунікативні ресурси трансформації сімейного конфлікту.

Тема 7. Моделі, методи та техніки сімейної медіації.

Тема 8. Професійна роль та компетентності медіатора у сімейній медіації.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література:

1. Джонс, А. (2018). Сімейна медіація: техніки, процеси, результати. Львів: Видавництво «Скрипторій».
2. Іваненко, С. І. (2020). Сімейна медіація в Україні: теорія та практика. Київ: Центр правової освіти.
3. Коваленко, Ю. В. (2019). Медіація конфліктів у сім'ї: кейси і рішення. Одеса: Фенікс.
4. Назаренко, В. В. (2022). Медіаційні інструменти: чек-лісти і шаблони для практиків. Львів: Літопис.
5. Лапко, Т. М. (2021). Практичні методики медіації для сімейних консультантів. Київ: Наукова думка.

4.2 Допоміжна література:

1. Веремчук А. М. Конфлікти у спілкуванні та шляхи їх розв'язання. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології. 2012. Т. 24. ч. 6. С. 67–74.
2. Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння» [редактори-укладачі: А. Гусев, К. Гусева, Г. Похмелкіна. За заг. ред. І. Терещенко] - К.: ВАІТЕ, 2019. - 340 с.: іл. – Англ., рос., укр.
3. Коломієць Т.В. Подолання гендерної асиметрії як механізм регулювання соціальних конфліктів українського суспільства // Політологія. Соціологія. Право. Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. С.74-79. Режим доступу: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/195641/195986>
4. Коломієць Т.В. Казьмірова О.М. Медіація у вищій освіті як інструмент формування конфліктологічної компетентності: соціологічний аналіз інституційних форм // Актуальні проблеми філософії та соціології. №59\2026. С.178-185. https://apfs.nuoua.od.ua/archive/59_2026/31.pdf

5. Стоун Д., Петтон Б., Гін Ш. Складні розмови: як обговорювати те, що хвилює найбільше; пер. з англ. О.Ліпської. – Х.: Віват, 2019. – 272 с.

4.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Лекційні заняття

Лекція 1.

Тема 1. Трансформація інституту сім'ї та нові детермінанти сімейних конфліктів.

Основні питання: Поняття сім'ї. Інституційні характеристики та функції сім'ї. Сім'я як мала соціальна група. Види та типи сімей. Історичний та культурний характер трансформації сім'ї. Зміни гендерних ролей в сучасній сім'ї.

СРС: Антропологічні, кроскультурні, психологічні дослідження сім'ї.

Лекція 2.

Тема 2. Сімейний конфлікт: поняття, теоретичні підходи та типологія.

Основні питання: Основні питання: Сімейні конфлікти: поняття, типологія. Гендерно-рольові конфлікти в сім'ї. Патріархальні та егалітарні сім'ї. Причини виникнення та шляхи врегулювання конфліктів у в сім'ї. Міжпоколінні конфлікти в сім'ї. Ціннісні конфлікти в сім'ї. Проблема свободи репродуктивного вибору. Концепція відповідального батьківства. Свобода репродуктивного вибору. Трансформація сучасної сім'ї.

СРС: Чайлд-фрі як прояв конфлікту цінностей.

Лекція 3.

Тема 3. Сімейна медіація: сутність, принципи та процедура.

Основні питання: Поняття медіації як альтернативного інструменту врегулювання конфліктів. Основні принципи медіації (Нейтральність / Безоціночність, Розподіл відповідальності, Добровільність, Конфіденційність) та їх характеристики. Процедура медіації (премедіація, етапи медіації, сепаратні зустрічі, результати медіації). Стратегія «виграш-виграш» у медіації. Особливості реалізації сімейної медіації.

СРС: Роль премедіативного етапу у процесі медіації.

Лекція 4.

Тема 4. Дитина у сімейному конфлікті та процесі сімейної медіації.

Основні питання: Основні теорії виховання. Витоки конфліктів батьків і дітей. Асиметричне батьківство. Особливості процесу сепарації дітей у сім'ї. Діти в процесі розлучення. Проблеми участі дітей у сімейній медіації.

СРС: Дитячі травми та їх вплив на сімейні конфлікти.

Лекція 5.

Тема 5. Підготовчий етап сімейної медіації: завдання, особливості та інструменти.

Основні питання: Поняття попереднього етапу (премедіації) та його роль у сімейній медіації. Функції премедіації. Поняття і критерії медіабельності сімейного конфлікту. Залучення сторін в медіацію: виклики і труднощі.

СРС: Робота зі спротивом в процесі медіації.

Лекція 6.

Тема 6. Емоційний інтелект і комунікативні ресурси трансформації сімейного конфлікту.

Основні питання: Поняття емоцій. Фізіологічна природа емоцій. Поняття емоційного інтелекту. Основні теорії дослідження EI. Ненасильницьке спілкування як основа емоційного інтелекту. Робота з емоціями сторін в процесі медіації.

СРС: основні техніки роботи з емоціями.

Лекція 7.

Тема 7. Моделі, методи та техніки сімейної медіації.

Основні питання: Медіація врегулювання спорів. Добровільна та обов'язкова медіація. Он-лайн медіація. Відновна модель. Наративна модель. Класична модель. Оціночна модель. Техніка ненасильницького спілкування М.Розенберга в процесі медіації (модель шакала та модель жирафа). Використання основних принципів Гарвардської школи переговорів у техніці медіації (люди, інтереси, варіанти рішень, критерії).

СРС: Охарактеризуйте поняття «медіабельність конфлікту».

Лекція 8.

Тема 8. Професійна роль та компетентності медіатора у сімейній медіації.

Основні питання: Конфліктологічні, процедурні, правові компетентності медіатора. Комунікативні навички медіатора: активне слухання. Техніки активного слухання: невербальна комунікація (погляд, міміка, психологічний простір, жести, поза, темп мови, тон і тембр голосу), використання пауз (мовчання), іменування відчуттів, прояснення / уточнення, перефразовування, резюмування. Аналіз процесу викривлення інформації в ході медіації: ситуативна вправа «Велик Івана».

СРС: Роль емпатії у ненасильницькій комунікації.

5.2. Семінарські (практичні) заняття

Тема 1. Трансформація інституту сім'ї та нові детермінанти сімейних конфліктів.

Семінарське заняття 1.

1. Поняття сім'ї. Інституційні характеристики та функції сім'ї.
2. Сім'я як мала соціальна група.
3. Види та типи сімей.
4. Зміни гендерних ролей в сучасній сім'ї.

У результаті семінарського заняття студенти мають можливість виокремити головні сутнісні характеристики сучасної сім'ї, проаналізувати зміну ролей в сучасній сім'ї.

Тема 2. Сімейний конфлікт: поняття, теоретичні підходи та типологія.

Семінарське заняття 2.

1. Сімейні конфлікти: поняття, типологія.
2. Причини виникнення та шляхи врегулювання конфліктів у в сім'ї.
3. Міжпоколінні конфлікти в сім'ї. Ціннісні конфлікти в сім'ї.

У результаті семінарського заняття студенти під керівництвом викладача розглянуть конфліктні кейси. Розробляють карту конфлікту.

Семінарське заняття 3.

1. Проблема свободи репродуктивного вибору.
2. Чайлд-фрі як прояв конфлікту цінностей.

У результаті семінарського заняття студенти під керівництвом викладача визначають рівень емоційної напруги конфліктуючих сторін, та оберуть стратегію вирішення конфлікту.

Тема 3. Сімейна медіація: сутність, принципи та процедура.

Семінарське заняття 4.

1. Поняття медіації як альтернативного інструменту врегулювання конфліктів.
2. Основні принципи медіації (Нейтральність / Безоціночність, Розподіл відповідальності, Добровільність, Конфіденційність) та їх характеристики.

У результаті семінарського заняття студенти визначають і проаналізують Нейтральність / Безоціночність, Розподіл відповідальності, Добровільність, Конфіденційність як основні принципи медіації.

Семінарське заняття 5.

1. Процедура медіації (премедіація, етапи медіації, сепаратні зустрічі, результати медіації).
2. Стратегія «виграш-виграш» у медіації. Особливості реалізації сімейної медіації.

У результаті семінарського заняття студенти визначають етапи медіації і проаналізують результати.

Тема 4. Дитина у сімейному конфлікті та процесі сімейної медіації.

Семінарське заняття 6.

1. Основні теорії виховання.
2. Витоки конфліктів батьків і дітей.
3. Асиметричне батьківство. Особливості процесу сепарації дітей у сім'ї.
4. Діти в процесі розлучення.
5. Проблеми участі дітей у сімейній медіації.

У результаті семінарського заняття студенти проаналізують основні концепції виховання та визначають особливості поведінки дітей у сімейних конфліктах та сімейній медіації.

Тема 5. Підготовчий етап сімейної медіації: завдання, особливості та інструменти.

Семінарське заняття 7.

1. Поняття попереднього етапу (премедіації) та його роль у сімейній медіації.
2. Функції премедіації.
3. Поняття і критерії медіабельності сімейного конфлікту.

У результаті семінарського заняття студенти визначають роль та значення попереднього етапу у процесі сімейної медіації.

Семінарське заняття 8.

1. Залучення сторін в медіацію: виклики і труднощі.
2. Робота зі спротивом в процесі медіації.

У результаті семінарського заняття студенти навчаються працювати зі спротивом сторін.

Тема 6. Емоційний інтелект і комунікативні ресурси трансформації сімейного конфлікту.

Семінарське заняття 9.

1. Поняття емоцій. Фізіологічна природа емоцій.
2. Поняття емоційного інтелекту.
3. Основні теорії дослідження EI.

У результаті семінарського заняття студенти проаналізують емоційний інтелект як важливу складову сімейної медіації.

Семінарське заняття 10.

1. Ненасильницьке спілкування як основа емоційного інтелекту.
2. Робота з емоціями сторін в процесі медіації.

У результаті семінарського заняття студенти вивчать основні техніки роботи з емоціями.

Тема 7. Моделі, методи та техніки сімейної медіації.

Семінарське заняття 11.

1. Добровільна та обов'язкова медіація. Он-лайн медіація.
2. Відновна модель. Наративна модель.
3. Класична модель. Оціночна модель.

У результаті семінарського заняття студенти зможуть розрізняти типи медіації, характеризувати основні моделі — відновну, наративну, класичну та оціночну — й застосовувати їх у аналізі практичних ситуацій.

Семінарське заняття 12.

1. Техніка ненасильницького спілкування М.Розенберга в процесі медіації (модель шакала та модель жирафа).
2. Використання основних принципів Гарвардської школи переговорів у техніці медіації (люди, інтереси, варіанти рішень, критерії).
3. Техніки активного слухання: невербальна комунікація (погляд, міміка, психологічний простір, жести, поза, темп мови, тон і тембр голосу), використання пауз (мовчання), іменування відчуттів, прояснення / уточнення, перефразовування, резюмування.
4. Аналіз процесу викривлення інформації в ході медіації: ситуативна вправа «Велик Івана».

У результаті семінарського заняття студенти формують навички використання основних принципів Гарвардської школи переговорів у техніці сімейної медіації (люди, інтереси, варіанти рішень, критерії).

Тема 8. Професійна роль та компетентності медіатора в процесі сімейної медіації.

Семінарське заняття 13.

1. Конфліктологічні, процедурні, правові компетентності медіатора.
2. Комунікативні навички медіатора: активне слухання.

У результаті семінарського заняття студенти зможуть визначати та порівнювати конфліктологічні, процедурні й правові компетентності медіатора, а також застосовувати комунікативні навички, зокрема техніки активного слухання, у медіаційному процесі.

Семінарське заняття 14.

1. Історичні аспекти розвитку сімейної медіації.
2. Компаративний аналіз сімейної медіації в Україні та за кордоном.
3. АСМУ (Асоціація сімейних медіаторів України): цілі, завдання, ресурси.
4. Можливості і обмеження застосування сімейної медіації у випадках сімейного насилля.

У результаті семінарського заняття студенти розглядають перспективи розвитку сімейної медіації в Україні і за кордоном

Семінар 15: Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань пропаганди і збройних конфліктів. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи, що зазначені у лекційних і семінарських заняттях, і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання.

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 64 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 74 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи студентів. Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем навчальної дисципліни, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою.

Відвідуваність і виконання завдань

Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології. Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Студент на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням).

Календарний контроль

Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами. На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 10 і більше балів. На другому календарному контролі студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання для поточного контролю.

Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та

претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Форми роботи

Навчальні заняття з дисципліни «Сімейна медіація: трансформація конфлікту і відновлення довіри» проводяться у формі лекційних та семінарських занять. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання. В процесі занять викладач може демонструвати студентам наочні матеріали, присвячені розгортанню політичних подій.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, так і здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додатково оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, висловлювання альтернативних гіпотез. Окремі семінарські заняття передбачають підготовку презентацій студентами, що посилює репрезентативні навички і поглиблює усвідомлення теми.

Модульна контрольна робота спрямована на виявлення знань студентів опрацьованого матеріалу. Проте, проблемний метод, що використовується під час цього виду контролю також дозволяє оцінити аналітичні здібності здобувачів вищої освіти.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Неформальна освіта.

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика

використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог навчальної дисципліни.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. робота на семінарських заняттях;
2. виконання модульної контрольної роботи.

1. Робота на семінарських заняттях оцінюється максимально в 5 балів.

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $5 \text{ балів} * 14 = 70 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, залучення різноманітної інформації та обґрунтування доцільності її використання – 5 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми (на рівні «сутність»- «закономірність»), відображена власна позиція – 4 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (брак посилань) – 3- бала;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0-2 балів.

2. Модульна контрольна робота

Ваговий бал – 30.

Відповіді оцінюються наступним чином:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 27-30 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 22-26 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 18-21 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0-17 балів.

3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

4. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік має вигляд переліку питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю.

Критерії оцінювання

95-100 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

85-94 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

75-84 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

65-74 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

60-64 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані або відсутні;

0-59 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу, демонструє поверхові або хаотичні знання; відсутні аналітичне мислення та вміння застосовувати отримані знання; відповіді нелогічні або неповні.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування модульної контрольної роботи.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського
https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілої інформації необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи "Сікорський" для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

ПИТАННЯ ДО МКР:

1. Проаналізуйте зв'язок між трансформацією сучасної сім'ї та зміною характеру сімейних конфліктів.
2. Порівняйте традиційні та сучасні моделі сімейних ролей і визначте, які з них мають найбільший конфліктогенний потенціал.
3. Проаналізуйте, як зміна гендерних ролей та очікувань партнерів може провокувати сімейні конфлікти.
4. Обґрунтуйте, чи можна вважати сімейний конфлікт закономірним наслідком трансформації сім'ї як соціального інституту.
5. Порівняйте основні теоретичні підходи до пояснення причин сімейних конфліктів. Який із них, на вашу думку, найкраще пояснює сучасні сімейні конфлікти?
6. Проаналізуйте ситуацію, у якій подружжя має різні уявлення про розподіл домашніх обов'язків. Визначте джерела конфлікту та можливі шляхи його трансформації.
7. Визначте, за яких умов сімейний конфлікт може виконувати конструктивну функцію у розвитку сімейних відносин.
8. Проаналізуйте чинники, які можуть перетворити локальну сімейну суперечність на тривалий деструктивний конфлікт.
9. Порівняйте медіацію, переговори та судове врегулювання сімейного конфлікту. Визначте переваги та обмеження кожного підходу.
10. Обґрунтуйте, за яких умов сімейна медіація є доцільним способом врегулювання конфлікту, а за яких її застосування може бути недоцільним.
11. Проаналізуйте, як принцип добровільності може впливати на результативність сімейної медіації.
12. Розробіть алгоритм дій медіатора на підготовчому етапі роботи з конфліктуючим подружжям.

13. Визначте, яку інформацію необхідно отримати медіатору на попередньому етапі для оцінювання перспектив медіації.
14. Проаналізуйте ситуацію, коли сторони формально погоджуються на медіацію, але фактично не готові до діалогу. Які дії медіатора можуть бути ефективними?
15. Побудуйте карту конфлікту для ситуації, у якій подружжя конфліктує через фінансові питання.
16. Проаналізуйте відмінність між позиціями, інтересами та потребами сторін сімейного конфлікту на конкретному прикладі.
17. Запропонуйте стратегію переходу від позиційної боротьби до виявлення спільних інтересів сторін сімейного конфлікту.
18. Проаналізуйте роль емоцій у виникненні та ескалації сімейного конфлікту.
19. Обґрунтуйте, яким чином емоційний інтелект медіатора може впливати на динаміку медіаційного процесу.
20. Запропонуйте способи роботи медіатора із ситуацією, коли сильні емоції сторін перешкоджають конструктивному діалогу.
21. Порівняйте можливості різних моделей сімейної медіації у ситуації конфлікту між подружжям, яке планує розлучення.
22. Проаналізуйте роль активного слухання у зниженні рівня конфліктної напруги між сторонами.
23. Розробіть приклади медіаторських запитань, які допоможуть перевести розмову сторін від взаємних звинувачень до обговорення інтересів і потреб.
24. Проаналізуйте можливості ненасильницької комунікації як інструменту трансформації сімейного конфлікту.
25. Визначте професійні компетентності, які є критично важливими для медіатора у роботі з висококонфліктною сім'єю, та обґрунтуйте свій вибір.
26. Проаналізуйте ситуацію, у якій медіатор відчуває більшу симпатію до позиції однієї зі сторін. Які професійні ризики виникають і як їх можна мінімізувати?
27. Проаналізуйте особливості врахування інтересів дитини під час медіації батьківського конфлікту.
28. Запропонуйте способи залучення думки дитини до процесу сімейної медіації з урахуванням її віку та найкращих інтересів.
29. Проаналізуйте сучасні проблеми розвитку сімейної медіації в Україні та визначте чинники, які перешкоджають її інституціоналізації.
30. Сформулюйте пропозиції щодо розвитку сімейної медіації в Україні, використовуючи досвід інших країн, та обґрунтуйте можливість його адаптації до українського суспільства.

Питання до заліку:

1. Проаналізуйте основні трансформації сучасної сім'ї та їхній вплив на характер сімейних конфліктів.
2. Охарактеризуйте основні соціальні чинники виникнення сімейних конфліктів у сучасному суспільстві.
3. Поясніть, як трансформація гендерних ролей та сімейних очікувань може бути джерелом конфліктів.
4. Порівняйте традиційні та сучасні моделі сім'ї з погляду їхнього конфліктогенного потенціалу.
5. Розкрийте поняття сімейного конфлікту та охарактеризуйте його основні структурні елементи.
6. Порівняйте основні теоретичні підходи до пояснення природи сімейних конфліктів.
7. Запропонуйте критерії типологізації сімейних конфліктів та обґрунтуйте їх.
8. Проаналізуйте основні стадії розвитку та механізми ескалації сімейного конфлікту.
9. Визначте умови, за яких сімейний конфлікт може мати конструктивний потенціал.
10. Порівняйте сімейну медіацію з іншими способами врегулювання сімейних конфліктів.
11. Розкрийте сутність сімейної медіації та визначте її основні цілі.
12. Проаналізуйте принципи сімейної медіації та поясніть їх значення для результативності процесу.

13. Охарактеризуйте основні етапи процедури сімейної медіації.
14. Проаналізуйте роль добровільності сторін у процесі сімейної медіації.
15. Поясніть значення нейтральності та неупередженості медіатора у врегулюванні сімейного конфлікту.
16. Розкрийте значення конфіденційності у сімейній медіації та визначте проблемні аспекти її забезпечення.
17. Проаналізуйте особливості підготовчого етапу сімейної медіації.
18. Визначте критерії готовності сторін до участі у сімейній медіації.
19. Поясніть значення картографії конфлікту для діагностики сімейного конфлікту.
20. Проаналізуйте співвідношення позицій, інтересів і потреб сторін у сімейному конфлікті.
21. Розкрийте роль дітей у сімейних конфліктах та охарактеризуйте можливі наслідки конфлікту для дитини.
22. Проаналізуйте особливості врахування найкращих інтересів дитини у сімейній медіації.
23. Охарактеризуйте етичні проблеми, які можуть виникати під час залучення дітей до процесу сімейної медіації.
24. Розкрийте поняття емоційного інтелекту та обґрунтуйте його значення для сімейної медіації.
25. Проаналізуйте роль емоційної саморегуляції сторін у процесі трансформації сімейного конфлікту.
26. Охарактеризуйте основні моделі сімейної медіації та визначте особливості їх застосування.
27. Порівняйте основні техніки сімейної медіації та визначте умови їх ефективного використання.
28. Проаналізуйте роль активного слухання у формуванні конструктивної комунікації між сторонами.
29. Розкрийте можливості ненасильницької комунікації як інструменту трансформації сімейного конфлікту.
30. Охарактеризуйте роль медіатора у процесі сімейної медіації та визначте межі його професійного втручання.
31. Визначте ключові професійні компетентності сімейного медіатора та обґрунтуйте їх значення.
32. Проаналізуйте професійні та етичні ризики діяльності медіатора під час роботи з висококонфліктними сім'ями.
33. Поясніть, яким чином сімейна медіація може сприяти не лише врегулюванню конфлікту, а й відновленню довіри між сторонами.

Складено кандидатом філософських наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Коломієць Тетяною Володимирівною

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)